

ДОПРИНОС ПРОФ. М. БЕГОВИЋА КОДИФИКАЦИЈИ ПОРОДИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА

Проф. М. Беговић, као што је познато, активан је учесник у изради нашег законодавства о породици. Данас, кад су постављени уставни темељи реформе породичног законодавства и кад се налазимо пред новим републичким и покрајинским кодификацијама, његов допринос у овој области веома је значајан. Богато искуство дугогодишњег научног радника и његово изврсно познавање страног права и наше судске праксе, од огромне су користи свакоме ко ради на кодификацији породичног права. Посебно су вредне пажње његове примедбе и предлози који се односе на: услове за склапање брака; имовинске односе брачних другова; форму брачних уговора; развод брака; правне последице развода; нераскидљиво усвојење; као и имовинске односе који настају у ванбрачној заједници.

Начелно, проф. Б. Беговић сматра да је наше досадашње породично законодавство веома високо оцењено у нас и у свету. Због тога, основни приступ новој кодификацији треба да се заснива на прихватању присутних решења, уз извесне корекције и неопходне допуне. Радикалне измене, а посебно либерализација развода, противни су постојећем искуству и стварним потребама нашег друштва у овој етапи њиховог развоја.

1. Развод брака, по проф. М. Беговићу, јесте правно разрешење једне промашене брачне заједнице, која је природна последица природне људске несавршености, али и последица недовољне припреме за склапање брака. Развод је нежељена појава. Због тога, ако је број развода у сталном порасту, онда се проширују и друштвено штетне последице које ту појаву прате. Углед брака као друштвене институције, њена привлачност за младе нараштаје, постаје све већа уколико је број развода све мање присутан. Један од начина да се број развода смањи лежи у све широј примени друштвено-васпитних мера које треба да припреме брачне другове за односе у браку, али и у постављању правних захтева који спречавају брзоплето и лакомислено ступање у брак. То се посебно односи на младе супружнике без довољног животног искуства. Због тога треба подржати не само оснивање брачних саветовалишта, чије је присуство у нашем друштву готово незапажено, већ настојати да се поставе и ближе разраде све потребне правне претпоставке које ће продубити потребу у будућим брачним другова да сагледају своју улогу у брачној заједници. Тај рок за размишљање, који по проф. М. Беговићу

треба да износи три месеца, тече од поднете пријаве за склапање брака. Овај правно регулисани период за што потпунију припрему будућих брачних другова за обавезе које их у браку очекују, и који је присутан у извесним законодавствима социјалистичких земаља, не значи поново прихватање класичног института веридбе, већ његово својеврсно превазилажење савременијим захтевима. Ниједно друштво, па ни наше, не може имати интереса да се закључују неприкладни бракови, да број развода непрекидно расте, да се увећавају непотпуне породице, да се процес формирања и васпитања будућих нараштаја препушта импровизацији брачних другова. За склапање брака потребне су емоције трајније природе, али је потребно још у већој мери рационално сагледати и присуство услова за закључење прикладног и трајнијег брака. Уз све резерве које се могу ставити свакој правној институцији, увођење обавезног рока за размисање о браку који треба закључити, може бити само од користи за друштво у целини и брачне другове посебно.

2. Имовински односи брачних другова, поводом предстојећих квалификација, предмет су врло подребног критичког преиспитивања.

а) Пре свега, чине се предлози да се измени постојећи законски и уговорни имовински режим брачних другова. По једном мишљењу, законски институт заједничке имовине треба напустити с обзиром на појављене тешкоће да се заједничка имовина одвоји од посебне и да се одреде услови за њено располагање и деобу. Због тога, у оквиру законског имовинског режима треба прихватити само установу одвојене (посебне) имовине брачних другова. С друге стране, супрузима треба пружити могућност да на основу уговора формирају заједницу добара обједињавањем целе или једног дела имовине. На овај начин остварује се већа еластичност у регулисању имовинских односа брачних другова.

Овај предлог за реформу породичног законодавства, који полази од измене постојећег законског имовинског режима брачних другова, проф. М. Беговић не сматра прихватљивим. По њему, то би значило враћање на концепцију предратног законодавства чија примена у пракси није отклањала многе присутне тешкоће. То се посебно односи на природне плодове и приходе који су настали заједничким радом брачних другова на непокретности једног од њих. Подела ових прихода доводила је до честих спорова и стварала је тешкоће судовима. Због тога, у склопу законског имовинског режима, треба задржати постојећи систем. Установу заједничке имовине брачних другова намеће сам живот, чиме се потврђује њена неопходност и вредност. Законским регулисањем заједничке имовине, а не уговорним, даје се овој установи њена стабилност.

б) У састав заједничке имовине брачних другова, по другом једном мишљењу, треба да уђу не само права стечена радом током трајања брачне заједнице већ и приходи са посебне и заједничке имовине. У сваком поједином случају тешко је утврдити која су права стечена радом, а која на неки други начин. Због тога, све што се прибави као приход са посебне и заједничке имовине, представља саставни део заједничке имовине брачних другова. На овај начин уклањају се тешкоће у решавању имовинских односа, а уједно и непотребни спорови који могу довести до поремећаја брачних односа.

Овај предлог за проширење састава заједничке имовине, проф. М. Беговић не сматра оправданим. Проширењем састава заједничке имовине пружа се могућност да се један супруг неосновано богати на рачун другог. Међутим, равноправан третман брачних другова мора бити присутан не само у личним већ и у имовинским односима.

в) У погледу деобе заједничке имовине учињен је предлог да се подела не допусти за време трајања брака. Моменат деобе заједничке имовине треба резервисати за период који настаје након развода брака. Заједничка имовина представља чврст ослонац брачне заједнице. Њено уклањање у току брака може да угрози брачну стабилност. Због тога, поделу заједничке имовине не треба допустити за време трајања брака, а. поготово, ако се захтев за деобу заједничке имовине изводи из тргачких интереса и пролазних расположења супруга.

Проф. М. Беговић не сматра прихватљивим ни овај предлог који инсистира на измени концепције о времену деобе која је присутна у нашем постојећем породичном законодавству. Деоба заједничке имовине за време трајања брака, по захтеву брачних другова, не доводи до угрожавања брачне стабилности. То је потврдила и досадашња судска пракса. Штавише, извесне правовремене поделе заједничке имовине за време трајања брака, доприносе уклањању неспоразума између брачних другова. С друге стране, концепција о забрани поделе заједничке имовине за време трајања брака, не може се довести у склад са оправданим захтевом поверилаца да остваре своје потраживање. Заједничка имовина, као и посебна, представљају извор за намирење другова. Супрузи су обавезни да подмире своје повериоце из посебне имовине, као и из свог удела у заједничкој имовини. Ако је посебна имовина недовољна за исплату дуга, онда се поверилац, за остатак износа, може наплатити из дела заједничке имовине задуженог брачног друга. Да би то могао да оствари, мора претходно да утврди колики је удео тог брачног друга у заједничкој имовини и да тај удео издвоји на основу деобе. Због тога, ако се не допусти деоба заједничке имовине за време трајања брака, повериоци су принуђени да сачекају да брак престане да би наплатили своја потраживања. Из тих разлога треба задржати и у новом законском тексту могућност да се заједничка имовина брачних другова дели за време трајања брака по захтеву поверилаца или на основу споразума супруга.

г) Начин поделе заједничке имовине, који је присутан у ранијем ОЗБ-у, изложен је критици. Утврђивање удела брачних другова у заједничкој имовини, уколико брачни другови о томе не постигну сагласност, веома је отежано. Допринос се утврђује не само према уложеном раду већ и према залагању и одрицању брачних другова приликом стицања заједничке имовине. У брачној заједници, која дуго траје и у којој, по правилу, не остају подаци када је и како нешто прибављено, тешко је утврдити колики је удео сваког брачног друга. То се најбоље огледа и у пракси наших судова који овакве спорове, по правилу, не приводе брзо крају. Због тога, заједничку имовину треба делити на једнаке делове, како је то већ учињено у законодавству неких социјалистичких земаља. Осим тога, у браку су брачни другови равноправни: из истих разлога и делови њихове заједничке имовине треба да буду једнаки.

Аргументе који се износе против поделе заједничке имовине по систему који је прихваћен у ОЗБ-у, проф. М. Беговић сматра веома озбиљним. Досадашња пракса је показала да многи спорови око поделе заједничке имовине добијају карактер обесног парничења. Тешкоће при утврђивању удела брачних другова у заједничкој имовини готово су стално присутне. Па ипак, постојећи систем има једну начелну предност. Подела заједничке имовине, по критеријуму једнаких делова, а не према уложеном раду, објективно доводи до присвајања вредности рада једног брачног друга од стране другог. Ако се социјалистички систем заснива на забрани искоришћавања туђег рада, онда захтев доследности налаже да ти принципи буду присутни и у брачним односима.

д) За настанак заједничке имовине, неопходно је да су брачни другови заједнички радили у стицању те имовине, и да је то стицање обављено за време трајања брака. Пошто брачна заједница има две своје компоненте, правну и фактичку, то се намеће питање: како прекид фактичке брачне заједнице утиче на настанак заједничке имовине? Ако је заједница живота прекинута сагласношћу брачних другова услед објективних околности које су довеле до одвајања брачних другова, онда се због присуства етичке повезаности супружника сматра да је заједничка имовина настала и без њиховог заједничког рада. Просторна удаљеност испуњава се емоционалном близином. Међутим, ако је до прекида фактичке брачне заједнице дошло због поремећаја у брачним односима, онда се у судској пракси могу приметити два сасвим супротна става. По једном, заједничка имовина присутна је и у овом случају јер брачна заједница правно постоји, а по другом, присуство заједничке имовине је негирано јер брачни другови нису водили заједнички живот.

Оцењујући колебљивост судске праксе у овом случају, с обзиром на празнине у ранијим законским текстовима, проф. М. Беговић сматра да у новим републичким и покрајинским кодексима о породици треба заузети одређен став, да заједничка имовина не може настати ако је дошло до прекида заједнице живота услед насталог поремећаја у односима брачних другова.

3. Према одредбама ранијег ОЗБ-а, брачни другови могу међусобно склапати све уговоре који нису противни закону. У том смислу, они могу заснивати правне послове који се тичу њихове посебне имовине, као и уговоре који се односе на управљање и располагање заједничком имовином. Овим уговорима брачни другови не могу мењати законски имовински режим, нити утицати на начин располагања заједничком имовином. Што се тиче форме брачних уговора, једино је ранији Закон о имовинским односима СР Словеније захтевао да се закључе пред судом у облику јавне исправе.

Проф. М. Беговић сматра да републичка и покрајинска законодавства треба да прихвате концепцију по којој се пуноважност уговора о управљању и располагању заједничком имовином везује за форму јавне исправе. Инсистирање на форми уговора доводи до уклањања неизвесности о присутном садржају у имовинским односима брачних другова. На овај начин, штите се интереси брачног друга и то обично оног који је економски слабији, и чине се непотребним дуга и обесна парничења.

4. Проф. М. Беговић, за разлику од других правних писаца, заступа схватање да је споразумни развод присутан по одредбама ОЗБ-а.

а) Израз „споразумни захтев” носи у себи карактеристике споразумног развода под отежаним условима. Због тога, његово залагање за прецизнију и потпунију разраду установе споразумног развода у новим породичним кодексима, само је инсистирање на доследном спровођењу већ присутних бракоразводних концепција. У том смислу, споразумни развод треба допустити: 1) ако је брак трајао најмање три године; 2) ако су супрузи поднели заједнички захтев; 3) ако су постигли сагласност о последицама развода које се односе на њих лично и на њихову децу; и 4) ако је суд провео поступак мирења супруга два пута узастопно у размаку од месец дана. У случају да је жена у стању трудноће или из тог брака има децу млађу од четрнаест година, онда размак између првог и другог мирења треба да износи шест месеци. Тек након неуспелог мирења, суд може донети пресуду о разводу брака. У овом поступку не греба утврђивати узроке који су довели до поремећаја у брачним односима, нити кривицу брачних другова за настали поремећај. На основу споразумног развода пружа се могућност супрузима да сами оцене целисходност даљег одржавања брачне заједнице. Истовремено, искључује се поступак по којем суд улази у испитивање интимних односа брачних другова, што је за њих посебно непријатно. И најзад, споразумним разводом стварају се услови за што мирнији раскид брачне заједнице, без оних потреса који се негативно одражавају на касније расправљање личних и имовинских односа брачних другова.

б) Проф. М. Беговић сматра да у новим републичким и покрајинским кодексима о породици треба задржати општи (генерални) бракоразводни узрок који је формулисан у чл. 53. ранијег ОЗБ-а. Приговоре да овај бракоразводни узрок треба друкчије, односно прецизније стилизовати, не сматра оправданим. Његова постојећа формулација пружа довољно могућности суду да оцени оправданост уложеног захтева за развод брака.

в) У предстојећој реформи, по мишљењу проф. М. Беговића, не треба прихватити чисти систем тешке поремећености. Доследна примена овог система, а на коме се инсистира од стране извесних аутора, доводи до напуштања класичног принципа: по коме се не може допустити да се из сопственог противправног акта извлаче права за себе. Објективно, овај систем заснива се на разводу по вољи једног супруга. Због тога, треба задржати из система санкције принцип да право на тужбу за развод брака нема брачни друг који је искључиво крив за поремећај брачних односа. Истовремено, у састав бракоразводног система треба укључити и све постојеће апсолутне, односно посебне узроке за развод брака. На овај начин, наш бракоразводни систем добија у својој потпуности.

г) Проф. М. Беговић заузима став и у погледу тзв. мртвих бракова. Према пракси наших судова, развод брака се може изрећи и у случају дугогодишњег одвојеног живота, по захтеву искључиво кривог брачног друга, ако остављени супруг не улаже напоре да се фактички прекинута брачна заједница поново успостави. Из оваквог држања остављеног супруга судови обично изводе закључак: да не жели успостављање

брачне заједнице. Та околност може довести до присуства обостране кривице за развод брака, односно до комбинације субјективне и објективне претпоставке за престанак брака разводом. Овај став судске праксе наилази на извесну подршку у правној теорији, а у предлозима за измену породичног законодавства инсистира се да се дугогодишњи одвојен живот, са временом тачно означеним, прихвати као нови посебан брако-разводни узрок.

Проф. М. Беговић не сматра оправданим овај предлог. Број посебних бракоразводних узрока је довољан, а могућност да се брак разведе по захтеву брачног друга који је искључиво изазвао поремећај брачних односа, добија, преко овог бракоразводног узрока, своју проширену примену. Због тога, кад је у брачним односима настао дугогодишњи одвојен живот брачних другова, оцену оправданости уложеног захтева за развод брака треба, као и до сада, оставити суду. Активна и стваралачка улога судова приликом тумачења и примене закона мора у овом случају бити доминантна. То захтева брак као изузетно сложена заједница у којој су присутни различити чиниоци биолошке и психолошке, као и социјалне и правне природе.

а) Према томе, у предстојећој кодификацији породичног законодавства, проф. М. Беговић се залаже да се прихвати постојећи мешовити бракоразводни систем допуњен устаном споразумног развода, уз благу корекцију коју према потребама треба да врши судска пракса ако је до поремећаја у брачним односима дошло услед дугогодишњег одвојеног живота брачних другова.

5. У домен правних последица развода, проф. М. Беговић сматра да не треба унети крупне измене. Онима који инсистирају на радикалним изменама препоручује уздржљивост и обазривост.

а) Правне последице развода у погледу поклона треба регулисати на истим основама које су присутне и у ранијем ОЗБ-у. Само се могу вратити несразмерни поклони у стању у коме се налазе у тренутку настанка узрока за развод брака, и то од стране брачног друга који је крив за развод брака. Присуство обостране кривице представља основ за враћање поклона, а потпуно одсуство кривице разлог да се поклони задрже.

б) Кривица за развод брака од утицаја је и при одређивању услова за стицање права на издржавање. Право на издржавање, након развода брака, треба признати само брачном другу који није крив за развод. То проистиче из класичног принципа: да нико из своје кривице не може извлачити користи за себе. Крајње је неодрживо прихватити концепцију по којој се кривом брачном другу признаје право на издржавање. Објективно, то би значило пружање награде ономе ко је својим противправним деловањем разорио брак.

в) У нашој правној литератури је спорно да ли се издржавање може тражити и након развода брака. По извесним ауторима, који се дословно држе текста ОЗБ-а, та могућност не постоји. По другом схватању, одредбе о издржавању треба тумачити екстензивно. Пошто је у питању изузетна појава, њене оквире треба одредити крајње уско. У

том смислу издржавање се може тражити и након развода брака: 1) ако су постојали оправдани разлози што се издржавање није тражило у току бракоразводног поступка; ако су претпоставке за издржавање биле присутне још у току развода брака; и најзад, 3) ако од правоснажне пресуде о разводу брака па до уложеног захтева за издржавање није протекао дужи временски период.

Ово схватање, које је коначно формулисао и Савезни врховни суд у свом начелном мишљењу, прихвата у свему и проф. М. Беговић, с тим што сматра да рок за подношење тужбе за издржавање након развода брака не треба оставити неодређеним. Због тога, у новим кодификацијама тај рок треба да износи годину дана. На овај начин неће бити угрожени интереси брачног друга који у току бракоразводног поступка није уложио захтев за издржавање у жељи да очува брачну заједницу.

г) У ранијем ОЗБ-у, као што је познато, нема одредаба о накнади штете као мере за заштиту супруга по разводу брака. То је изазвало полемику у теорији о присуству ове установе у нашем праву. Према извесним судским одлукама, разведеном брачном другу признаје се право на обештећење због претрпљене материјалне и моралне штете. Ово право на накнаду изводи се из општих начела оштетног права.

По проф. М. Беговићу, ово право разведеног брачног друга на накнаду штете треба предвидети и у новим кодексима о породици. То би представљало један корак даље у заштити брачног друга чија многа права престају услед развода брака. У том смислу, брачни друг који је скривљеним узроком за развод нанео телесну и душевну повреду свом супругу, дужан је да му штету накнади.

д) Кривица за развод брака, након новела из 1965. године, више нема значаја за губитак или стицање права на ношење презимена разведеног брачног друга. Задржавање презимена и након развода брака сматра се правом брачног друга који је презиме променио. Уклањање кривице из овог домена није наишло на једнодушну подршку правне теорије. Међутим, проф. М. Беговић сматра да се такав став може прихватити и у новим кодификацијама.

6. Проф. М. Беговић сматра да промене у нашем материјалном породичном праву треба да доведу и до извесних измена у процесном праву које се односи на бракоразводне спорове. Уместо контрадикторног поступка, у коме се брачни другови грубо третирају као странке са супротним интересима, треба предвидети бољу и хуманију процедуру у којој преовлађује начело мирења учесника у поступку, стишавање сукоба и изглађивање затегнутости у односима брачних другова. На тај начин, уместо пресуде о разводу брака, која се често доноси брзо, предузеле би се процесне мере да се брачна заједница, ако је то могуће, очува и одржи.

7) Међу нашим правним писцима проф. М. Беговић био је један од првих који се залажио за увођење нераскидљивог усвојења. Заштита интереса малолетне деце најбоље се остварује преко установе нераскидљивог усвојења. Искуства страних земаља говоре речито о успешним резултатима које је ова установа показала. И у нашој средини осећа се све већа потреба да се овај облик усвојења што пре уведе. Извесна неси-

гурност и страх од будућности која може открити истину да дете није природни потомак родитеља већ њихов усвојеник, као и потреси који се тада одигравају, личне драме и породичне несреће, најбоље су упозорење о несавршености и некомплетности нашег постојећег законодавства о усвојењу. То има за непосредну негативну последицу да број деце која се усвајају нагло опада. Због тога се намеће потреба да се постојећи систем усвојења, у коме доминира потпуно и непотпуно усвојење, прошири новим обликом усвојења које проф. М. Беговић назива: „Потпуно и нераскидљиво усвојење”. Вредно је приметити да је на симпозијуму о породици, који је одржан на Бледу крајем 1970. године, овај назив проф. М. Беговића био прихваћен иако се око термина нераскидљивог усвојења водила веома дуга и жупра расправа. Ово треба поменути, јер проф. М. Беговић није имао реферат о усвојењу, нити је радио у комисији која је водила дебату о облицима усвојења и о њиховим називима.

Према концепцији проф. М. Беговића, за настанак нераскидљивог усвојења, које треба прихватити у нашем новом републичком и покрајинском породичном законодавству, потребно је да буду испуњени ови услови:

а) У улози усвојиоца може се појавити само брачни пар. Нераскидљиво усвојење не може закључити једно лице као усвојилац. То проистиче из природног захтева да се брачно дете може створити из односа брачних другова. Пошто се нераскидљиво усвојење правно изједначава са крвним сродством које је настало у брачној вези, то је за његов настанак неопходно присуство брачног пара у улози усвојилаца.

Проф. М. Беговић не инсистира на постављању горње границе у узрасту ових лица. У животу наилазимо на појаве где се у улози родитеља, а посебно оца, јављају и особе које су зашле у нешто позније године. Због тога, треба омогућити усвојење и особама старијег узраста.

б) Нераскидљиво усвојење могу закључити само лица која немају своје деце. По угледу на француско право, проф. М. Беговић сматра да овај облик усвојења треба да омогући формирање породице брачним паровима којима је то природа ускратила. С друге стране, с обзиром на дејство овог облика усвојења, спречава се појава могућег сукоба интереса између природних потомака и усвојеника.

Међутим, овај услов за настанак усвојења има карактер правила која допушта и изузетак. Због тога, ако интереси детета то посебно налажу, може се усвојити и малолетник од стране усвојилаца који имају своју природну децу.

в) У улози усвојилаца могу се појавити брачни другови који су пунолетни и пословно способни и који својим личним животом, моралним владањем као и материјалним положајем пружају довољно гаранције да ће детету омогућити правилан лични и духовни развој.

г) На основу овог облика усвојења може се усвојити само нахочад и сирочад, дакле, деца чији родитељи нису познати или која су остала без родитеља. Присуство родитеља представља потенцијалну опасност за нормалне и усклађене односе усвојилаца и усвојеника. Усвојено дете које сазна да има природне родитеље често доживљава унутрашње потресе

који се негативно одражавају на његов даљи развој. С друге стране, природни родитељи, чија су се осећања касно пробудила, или који накнадно открију присуство извесних својих интереса, могу утицати на поремећај односа између усвојилаца и усвојеника, захтевом да се остваре њихова родитељска права. То намеће потребу да се нормира установа одрицања од родитељског права, која је у много чему неприхватљива с обзиром на карактер тог права у нашем законодавству. Због тога, склапање нераскидљивог усвојења треба допустити само у случају кад усвојеник нема природе родитеље или су они непознати

а) Усвојити се може дете до навршене треће године. Овако низак узраст захтева: да дете не сазна за своје порекло; и да се може привићи на усвојеоце који постају његови прави родитељи. Нераскидљиво усвојење заснива се на концепцији да се грађанско сродство у свему изједначава са природним. Једна неистина о пореклу детета мора бити очувана. У том смислу усвојеоце треба означити у матичним књигама као природне родитеље детета. На овај начин дете ће и након пунолетства живети у уверењу да су му усвојеоци прави родитељи. Тиме се уклања правна могућност да дете сазна за своје стварно порекло.

Против установе нераскидљивог усвојења истицали су се приговори да није у стању да разреши конфликте који могу настати у случају да овај облик усвојења доживи неуспех. Због тога, треба предвидети могућност да се нераскидљиво усвојење, под одређеним условима, може раскинути. Ову примедбу, међутим, проф. М. Беговић не сматра оправданом. Конфликтни односи су могући и унутар природне породице. Родитељи су у стању да потпуно занемаре своје родитељске дужности и да их грубо злоупотребе. У таквом случају не долази до раскида родитељског односа, већ се родитељи ограничавају или лишавају родитељског права. На исти начин и усвојилац, при нераскидљивом усвојењу, може бити лишен или ограничен у вршењу родитељског права ако своју дужност несавесно обавља.

Проф. М. Беговић не инсистира на установи пробног периода у склапању нераскидљивог усвојења. Њена примена не пружа гаранције да ће усвојење бити успешно. На односе у породици утичу многе околности које настају у различитим тренуцима, а које често не долазе до изражаја у краћем временском размаку. Због тога, успешно обављен пробни период не представља потврду за касније присуство усклађених односа током трајања нераскидљивог усвојења.

Правне последице овог облика усвојења у свему се изједначавају са дејством заснованог родитељског односа у брачној породици. Усвојеник напушта своју природну породицу и правно ступа у породицу усвојилаца. Усвојеник губи алиментациона и наследна права према својим крвним сродницима, а стиче иста права према усвојеоцима и њиховим крвним сродницима. С обзиром на захтев реципроцитета, усвојеоци и њихови крвни сродници стичу наследна и алиментациона права према усвојенику. Сродство које настаје из нераскидљивог усвојења има карактер брачне сметње као и крвно сродство

8. У нашем праву став према ванбрачној заједници више пута се мењао. Пре доношења ОЗБ-а, ванбрачна заједница се готово изједначавала са брачном. Касније, однос према њој се потпуно мења. Пошто су оба става, због своје крајности, била неприхватљива, то је Савезни врховни суд заузео становиште да се имовински односи у ванбрачној заједници не могу решавати према прописима ОЗБ-а, већ по правилима грађанског права. У најновије време, с обзиром на предстојеће кодификације, присутно је и мишљење да имовину стечену у ванбрачној заједници треба делити на исти начин као и заједничку имовину у брачној заједници.

Оцењујући ово схватање, проф. М. Беговић сматра да га не треба прихватити. Крајње је незгодно, каже он, ићи тако далеко па изједначити у погледу имовинских односа брачну и ванбрачну заједницу. То се посебно огледа у случају кад једно лице живи у више ванбрачних заједница или кад је поред брака засновало и ванбрачне односе. Због тога, у новим кодексима треба прихватити став Савезног врховног суда. Тиме се у довољној мери пружа заштита ванбрачном другу, али се истовремено повлачи разлика између брачне и ванбрачне заједнице.

9. И да закључимо: Овом приликом желели смо да укажемо на допринос проф. М. Беговића кодификацији нашег породичног законодавства. Значај његових ставова, као и учињених предлога није мали, као ни вредност њихове аргументације. Неке од тих ставова можда нећемо прихватити, али је зато сигурно да преко њих не можемо прећи без дубљег размишљања.

Др Михаило Митић

РЕЗЮМЕ

Вклад проф. М. Беговича в кодификацию семейного законодательства

В нашей стране проводятся работы по кодификации семейного права, в которую проф. М. Беговичем сделан весьма крупный вклад. Особую ценность представляют его предложения и замечания, относящиеся на условия заключения брака, имущественные отношения супругов, форму брачных договоров, развод брака, правовые последствия развода, нерасторжимое усыновление, а также на имущественные отношения, возникающие в незарегистрированных браках.

В целях воспрепятствования скоропалительных и легкомысленных вступлений в брак, необходимо установить обязательный срок для размышления продолжительностью в 3 месяца. Лишь после истечения этого срока лица, желающие вступить в брак, могут его заключить. Установленный законом имущественный режим с раздельным и общим имуществом следует и в дальнейшем задержать; а публичную форму заключения брачных договоров ввести как обязательную. Существующая смешанная бракоразводная система, с коррекцией о долголетней отдельной жизни, чем занималась бы судебная практика, подходит и для нового законодательства. В рамках юридических последствий развода, право на возмещение материального и морального ущерба следует специально

предусмотреть. Нерасторжимое усыновление, как необходимость нашего времени, следует внести в новое законодательство. Имущественные отношения в незарегистрированном браке нельзя регулировать в том же порядке как и отношения в брачном союзе. Данное различие является необходимым для подчеркивания четкой разницы между внебрачным сожительством и браком.

SUMMARY

Contribution of Professor M. Begović to the Codification of Family Legislation

The work on the codification of family legislation is going on in our country. The contribution of professor M. Begović in this work is very significant. Particularly worth attention are his suggestions on the following subjects: the conditions for marriage, property relations between spouses, form of marriage contracts, divorce, legal consequences of divorce, unbreakable adoption, and the property relations originating from the common law (illegitimate) marriage.

For the purpose of preventing a rash and imprudent marriage, a compulsory period of time for thinking over and lasting three months should be introduced. Only after this period has expired, a marriage can be contracted. The legal property system with individual and joint property should be further retained, while the public form of marriage contracts should be introduced as compulsory. The present mixed divorce system, with the correction concerning the separate life of long duration to be performed by judicial practice, is also appropriate for the new legislation. The right of compensation of the material and moral damage should be definitely insured in the frame of the legal consequences of divorce. The unbreakable adoption should be included in the new legislation as a need of our time. Property relations in the common law (illegitimate) marriage can not be regulated in the same way as marital relations. That difference is necessary to emphasize the difference between the concubinate and marriage.

RÉSUMÉ

Contribution du professeur M. Becović a la codification du droit familial

Dans notre pays on est en train de poursuivre le travail à la codification du droit familial. La contribution du professeur Begović à ce travail est très importante. En particulier méritent l'attention ses suggestions qui se rapportent: aux conditions de la conclusion du mariage, aux rapports de propriété des conjoints, à la forme des contrats de mariage, au divorce, aux conséquences juridiques du divorce, à l'adoption indissoluble, ainsi qu'aux rapports de propriété qui se forment dans la communauté hors mariage.

Pour empêcher la conclusion du mariage hâtive et irréfléchie, il faut instituer un délai obligatoire pour la réflexion d'une durée de trois mois. Ce n'est qu'après l'échéance de ce délai que les finacés pourront contracter le mariage. Le régime légal des biens avec la séparation des biens et de communauté des biens doit être toujours maintenu, et la forme publique des contrats de mariage devrait être introduite comme obligatoire.

Le système de divorce mixte existant, avec la correction de la vie séparée pendant de longues années qui serait exercée par le partique judiciaire, est conforme aussi à la nouvelle législation. Dans le cadre des conséquences juridiques du divorce, le droit à la réparation du dommage matériel et du dommage moral doit être expressément prévu. L'adoption indissoluble en tant que nécessité de l'époque dans laquelle nous nous trouvons, doit être introduite dans la nouvelle législation. Les rapports patrimoniaux dans la communauté hors mariage ne peuvent pas être réglés de la même manière comme les rapports dans la communauté conjugale. Cette différence est indispensable pour qu'on puisse établir nettement la différence entre le concubinat et le mariage.